

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

2023 йил 15 июнь

Ўртачирчиқ тумани

Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий суди судьяси Т.Салимов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Ибрагимов котиблигида, даъвогар – “RAVSHAN” фермер хўжалиги манфаатида Ўртачирчиқ тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши жавобгар – “REAL AGRO COTTON” унитар корхонаси ҳисобидан 55 455 165 сўм асосий қарз, 5 545 516 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни жавобгар вакили Ш.Эшбаев (ишончнома асосида), иштирокида, суд биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

а н и қ л а д и:

Даъвогар – “RAVSHAN” фермер хўжалиги манфаатида Ўртачирчиқ тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий суди даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар – “REAL AGRO COTTON” унитар корхонаси ҳисобидан 55 455 165 сўм асосий қарз, 5 545 516 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суднинг 2023 йил 24 майдаги ажрими билан Ўртачирчиқ тумани қишлоқ хўжалиги бўлими низонинг предметига нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида ишга қатнашишга жалб қилинган.

Суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида хабардор қилинган даъвогар учинчи шахс ва Ўртачирчиқ тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши вакиллари бугунги суд мажлисида иштирок этмади.

Суд даъвогар, учинчи шахс ва Ўртачирчиқ тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши суд мажлисидан хабардорлиги тўғрисида далил иш ҳужжатларида мавжуд эканлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (бундан кейин матнда–ИПК)нинг 128 ва 170-моддаларига асосан ишни уларнинг вакиллари иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топди.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъво талаби ассосиз эканлигини, даъво асоси сифатида кўрсатаётган 2021 йил 15 ноябрдаги “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани етказиб бериш ҳамда харид қилиш бўйича” У-56-сонли фьючерс шартномасининг 2.1-бандига асосан шартноманинг 1.1-бандида белгиланган мажбуриятдаги 1 сортга нисбатан ортиқча топширилган ҳар бир тонна пахта хом ашёси учун белгиланган нархга қўшимча равишда 15 фоиз, мажбуриятдаги 2 сортга нисбатан ортиқча топширилган ҳар бир тонна пахта хом ашёси учун белгиланган нархга қўшимча равишда 10 фоиз миқдорида устама тўлашни “Буюртмачидан” талаб қилиш, шартноманинг 2.4-бандига асосан пахта хом ашёсини қуритиш-тозалашга қилинадиган харажатлар “Буюртмачи” ҳисобидан амалга оширилиши белгиланганлиги учун даъвогар ушбу даъво аризаси билан мурожаат қилганлигини, бироқ мазкур шартнома тегишла тартибда расмийлаштирилмаганлигини яъни жавобгар томонидан имзоланмаганлигини сабабли ушбу шартномани мақбул далил сифатида қабул

қилмасликни, “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича” тарафлар ўртасида Ў-56-сонли фьючерс шартномасини тақдим этиб, шартномада даъвогар томонидан даъво қилинаётган ортиқча топширилган пахта хом ашёси учун нархга қўшимча равишда 15 фоиз устама тўлаш ва пахта хом ашёсини қуришти тозалаш харажатлари ундириш белгиланманганлини баён қилиб, даъво аризани рад этишни сўради.

Суд ишда иштирок этган жавобгар вакили тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд ҳужжатлар билан танишиб, қўйдаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабини рад этишни, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 8 ва 234-моддаларига, асосан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодекسد кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади. Мазкур ҳолатда тарафларнинг мажбуриятлари контракция шартномасидан келиб чиққан.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 465-моддасида контракция шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, 2021 йил 15 ноябрь кун тарафлар ўртасида пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича У-56-сонли фьючерс шартномаси имзоланган.

Шартноманинг 1.1-бандига кўра, "Хўжалик" 43,0 гектар ер майдонидан 180,0 тонна пахта хом ашёсини "Буюртмачи"га етказиб бериш, "Буюртмачи" эса ушбу маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Даъвогар ўз даъво аризасида режадан ташқари жавобгарга топширилган пахта хом ашёси 21,058 тонна унинг қиймати 204 936 456 сўмни 15 фоизи 30 740 468 сўмни ташкил этишини этишини шартноманинг 2.4-бандига кўра, пахта хом ашесини қуришти ва тозалаш учун ушлаб қолинган 24 714 697 сўмни ҳисобга олиб, 55 455 165 сўм асосий қарз, 5 545 516 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суд муҳокамасидан аниқланишича, даъвогарнинг даъвоси асоси сифатида кўрсатилаётган 2021 йил 15 ноябрдаги “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани етказиб бериш ҳамда харид қилиш бўйича” У-56-сонли фьючерс шартномаси (жавобгар томонидан имзоланмаган) тегишли тартибда расмийлаштирилмаган.

Жавобгар ва даъвогар ўртасида “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича” Ў-56-сонли фьючерс шартномаси тузилган бўлиб, унга кўра даъвогар томонидан даъво қилинаётган ортиқча топширилган пахта хом ашёси учун нархга қўшимча равишда 15 фоиз устама тўлаш ва пахта хом ашёсини

қуритиш тозалаш харажатлари жавобгар томонидан тўланиши назарда тутилмаган.

Жавобгар вакилининг суд мажлисида берган тушунтиришлари ва ўз важларини тасдиқлаш учун судга тақдим этган ҳужжатлардан кўринишича, даъво талаблари асосланган шартнома тегишли тартибда расмийлаштирилмаганлиги сабабли суд даъво талабини асосий қарз ундириш қисмини рад этишни лозим топади.

Шунингдек, даъвогар ўзининг даъво талабида жавобгардан шартноманинг 5.4-бандига асосан 5 545 516 сўм пеня ундириб беришни сўраган.

Суд, даъвогарнинг жавобгар ҳисобидан асосий қарз сифатида ундириш сўралаётган (ортиқча топширилган пахта хом ашёси учун 15 фоиз устама ва пахта хом ашёсини қуритиш ва тозалаш харажатларини) ундириш даъво талаби рад этилганлиги сабабли пеня ундириш талабини ҳам рад этишни лозим топади.

ИПКнинг 66-моддасига асосан иш бўйича далиллар ушбу Кодексда ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳақидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи ҳолатлар, шунингдек низони тўғри ҳал қилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа ҳолатлар мавжудлигини ёки мавжуд эмаслигини аниқлайди.

Юқоридагиларга асосан, даъвогарнинг жавобгар ҳисобидан асосий қарз сифатида ундириш сўралаётган (ортиқча топширилган пахта хом ашёси учун 15 фоиз устама ва пахта хом ашёсини қуритиш ва тозалаш харажатларини) 55 455 165 сўм асосий қарз, 5 545 516 сўм пеня ундириш талаби мавжуд ва тақдим этилган ҳужжатлар, тараф вакилининг кўрсатувларига асосан ўз исботини топмаганлиги боис, суд даъвогарнинг даъво аризасини рад қилишни лозим деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10 октябрдаги ПҚ-3318-сонли “Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори 3-бандига кўра, фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари манфаатларини кўзлаб судга давлат божи тўламасдан даъво аризалари, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шахслари хатти-ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоятлар тақдим этиш. Бунда даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кўзлаб даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгаларидан давлат божи ундирилмаслиги белгиланган.

ИПКнинг 118-моддаси талабларига асосланган ҳолда, суд даъвогарни даъво талабларини рад қилишни, даъвогар томонидан олдиндан тўлаб чиқилган почта харажатини даъвогар зиммасида қолдиришни лозим деб топди.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10 октябрдаги ПҚ-3318-сонли “Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори 3-бандини ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

қ а р о р қ и л а д и :

Даъвогарнинг даъво талаблари рад қилинсин.

Олдиндан тўланган 33 000 сўм почта харажати даъвогар зиммасида қолдирилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ойлик муддат ўтгач, қонуний кучга киради.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят (протест) қилиниши мумкин.

Раислик қилувчи, судья

Т.Салимов

Ҳужжат имзоланган: Салимов Тохиржон Турсунович, 15.06.2023

